

**Konkurs przedmiotowy z języka polskiego
dla uczniów szkół podstawowych
24 marca 2018 r. – zawody II stopnia (rejonowe)**

Informacje dla ucznia

- W teście znajdziesz różne typy zadań. W niektórych podane są cztery odpowiedzi: A, B, C, D. Wybierz tylko jedną z nich. W innych trzeba zdecydować o prawdziwości zdań. Zaznacz w dowolny, ale czytelny sposób każdą wybraną odpowiedź. Jeśli się pomylisz, błąd otocz kółkiem i zaznacz inną odpowiedź.
- Rozwiązania pozostałych zadań zapisz starannie w wyznaczonych miejscach.
- Czas pracy z testem wynosi 60 minut.

Powodzenia!

Tekst I.

Woda jest jednym z najważniejszych żywiołów, niezbędnym do życia. W kulturze ludowej miała znaczenie ambiwalentne*. Z jednej strony była symbolem życia, wieczności, oczyszczała i uświęcała, a z drugiej strony posiadała moc destrukcji, budziła grozę. Tę ambiwalencję doskonale ilustruje symbolika potopu – jego niszczycielskiej, a zarazem oczyszczającej siły. Wodę wykorzystywano w zabiegach leczniczych oraz magicznych, stanowiła nieodłączny element większości rytuałów i obrzędów.

W wielu kulturach woda była otaczana czcią. Istniały konkretne zakazy i nakazy z nią związane. W postaci padającego deszczu i porannej rosy miała moc pobudzającą do życia, a źródłana – regenerowała i oczyszczała. Wodę bieżącą, symbolizującą rozwój i upływający czas, przeciwstawiono wodzie stojącej. Tę „zastygłą”, czyli staw albo bagno, wiązano z demonicznymi mocami jako siedliskiem brudu i choroby.

Ważnym zwyczajem była pierwsza kąpiel nowonarodzonego dziecka. Używano do tego celu wody ciepłej, ale nie za gorącej, która mogłaby zabić lub osłabić siły witalne. Dodawano do niej srebrny pieniążek, a po kąpeli wylewano ją pod gruszę lub jabłoń, aby dziecko miało „słodkie” życie.

Powszechnym zwyczajem było mycie się w wodzie z rzeki lub potoku w Wigilię Bożego Narodzenia. Czasem do wody dodawano srebrne monety, aby zapewnić sobie zdrowie i pomyślność. Obmywano się także bieżącą wodą na wiosnę, zwiększając siły rekreacyjne przyrody. W Wielki Piątek, jeszcze przed świtem, należało wykąpać się w najbliższej rzece bez świadków. Oblewanie wodą dziewcząt w wielkanocny poniedziałek miało zapewnić dostatek i płodność. Gdy pierwszy raz wypędzano bydło na pastwisko, gospodyni kropiła zwierzęta wodą, aby zapewnić powodzenie w chowie i mleczość. Woda odgrywała także ważną rolę w obrzędach wiosennych. Topienie marzanny to rytualne pozbycie się nieczystości pozostałych po zimie. W czasie Świąt Wielkanocnych powszechnym zwyczajem było święcenie domowników, obejścia i pól kropidłem wykonanym z wielkanocnej palmy, poświęconej w Niedzielę Palmową.

Od nocy świętojańskiej dozwolone było kąpanie się w rzekach – wierzono, że do tego czasu w wodzie są groźne węże. Tego też dnia czyściło się studnie.

Na podstawie: Kowalski P., *Kultura magiczna. Omen, przesąd, znaczenie*, Warszawa 2007.
(http://teatrnn.pl/leksykon/node/3135/etnografia_lubelszczyzny_%E2%80%93_ludowe_wierzenia_o_wodzie#4)

* ambiwalentne – zawierające elementy przeciwstawne; niejednoznaczne.

1. Oceń zgodność poniższych zdań z przeczytanym tekstem. Zaznacz P, jeśli zdanie jest prawdziwe, lub F – jeśli jest fałszywe. (0-1)

1. Noworodkom słodkie życie miała zapewnić kąpiel pod jabłonią lub gruszą.	P	F
2. Bieżąca woda kojarzona była z upływem czasu, przemijaniem.	P	F

2. Dokończ zdanie – wybierz odpowiedź A albo B oraz 1 albo 2. (0-1)

W pierwszym akapicie przywołano symbolikę

A.	potopu,	aby	1.	podkreślić niejednoznaczność żywiołu wody w kulturze.
B.	srebrnych monet,		2.	szczegółowo opisać zwyczaje związane z wodą.

3. Jaką rangę miała noc świętojańska w wierzeniach związanych z wodą? (0-1)

.....

4. Napisz, w którym z podanych znaczeń słowo *woda* nie wystąpiło w powyższym tekście. (0-1)

Woda

1. «przezroczysta, bezbarwna ciecz, niezbędny składnik organizmów żywych»;
2. «naturalne lub sztuczne zbiornisko tej cieczy w przyrodzie»;
3. «o słowach bez treści».

.....

5. Uzupełnij tabelę, wpisując albo znaczenie wyrażenia, albo związki frazeologiczne związane z wodą. (0-3)

Związek frazeologiczny	Znaczenie
	O człowieku niecierpliwym, porywczym.
Pisane palcem po wodzie.	
	Coś zniknęło, zginęło bez śladu.

6. Wypisz z podanego wypowiedzenia podmiot i orzeczenie. Nazwij ich rodzaje. (0-2)

W wielu kulturach woda była otaczana czcią.

podmiot – –

orzeczenie – –

7. W zdaniu: *Takie rytualne obmycie się zapewnić miało zdrowie i pomyślność* wyraz *zdrowie* wystąpił w

(0-1)

- A. mianownika.
- B. bierniku.
- C. miejscownika.
- D. wołacza.

8. Jaką częścią mowy jest wyraz *bez* w poniższym zdaniu? (0-1)

W Wielki Piątek, jeszcze przed świtem, należało wykąpać się w najbliższej rzece bez świadków.

.....

9. Dopisz dwa różne wyrazy pokrewne do rzeczownika *woda*. (0-2)

.....

10. Nazwij nieosobowe formy czasowników. (0-2)

związane –

pobudzającą –

zapewnić –

Tekst II.

A. Mickiewicz, *Nad wodą wielką i czystą*

Nad wodą wielką i czystą
Stały rzędami opoki*,
I woda tonią przejrzystą
Odbiła twarze ich czarne;

Nad wodą wielką i czystą
Przebiegły czarne obłoki,
I woda tonią przejrzystą
Odbiła kształty ich marne;

Nad wodą wielką i czystą
Błysnęło wzdłuż i grom ryknął,
I woda tonią przejrzystą
Odbiła światło, głos zniknął.

A woda, jak dawniej czysta,
Stoi wielka i przejrzysta.

Tę wodę widzę dokoła
I wszystko wiernie odbijam,
I dumne opoki czoła,
I błyskawice – pomijam.

Skałom trzeba stać i grozić,
Obłokom deszcze przewozić,
Błyskawicom grzmieć i ginać,
Mnie płynąć, płynąć i płynąć.

* Opoki – skały.

11. Wymień elementy pejzażu, które pojawiły się w wierszu. (0-1)

.....
.....

12. Jaką rolę odgrywa woda w pejzażu opisanym przez poetę? (0-1)

.....
.....
.....

13. Jak nazywa się środek stylistyczny, który umożliwia przeciwstawienie stałości wody niestałości błyskawic i gromów? (0-1)

.....

14. Na podstawie wiersza wybierz poprawne uzupełnienie luk **14.1** i **14.2**. (0-2)

Pierwsza część wiersza ma charakter **14.1**

Podmiot liryczny w wierszu **14.2**

14.1

A. opisowy

B. refleksyjny

14.2

A. ujawnia swoją obecność

B. nie mówi wprost o swoich przemyśleniach

15. Napisz opowiadanie, które zakończysz słowami: *Tak oto wypłynąłem na szerokie wody.* Jednym z bohaterów uczyni w nim wybraną postać literacką. Twoja praca powinna liczyć co najmniej 180 słów. (20 p.)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

